

شمشیرهای ویلکینسون (Wilkinson swords)

کاخ موزه ملت

سرگروه پژوهشی: اعظم رضایی انزهائی

کارشناسان: سیده کبری پارساسادات، ناهید زندی

خرداد ماه

۱۳۹۷

تاریخچه شمشیر در جهان

در لغتنامه های مختلف معمولاً کلمه شمشیر را به صورت، سلاحی آهنین و فولادین دارای تیغه ای بلند، منحنی یا مستقیم و برنده شرح داده اند. شمشیر جزو زیرگروه سلاح های سرد قرار داشته و در دوران مختلف تاریخی از موادی همچون برنز و مفرغ و آهن و... برای ساخت آن بهره می بردند. در رابطه با شکل و فرم ظاهری شمشیرها نیز باید اذعان داشت که اندازه و وزن شمشیرهای ساخته شده اولیه بسیار بزرگتر و سنگین تر از شمشیرهای امروزی بودند، به طوری که جنگجویان در زمان استفاده از آنها باید از هردو دست برای کنترل آن استفاده می نمودند. این سنگینی وزن مخصوصاً در شمشیرهای ساخته شده از آهن به وضوح محسوس بود، اما بعد از ورود فولاد به صنعت شمشیرسازی، آنها به تدریج نازکتر و سبکتر شدند و در نهایت به شمشیرهای ظریف و قابل انعطاف امروزی مبدل گردیدند. معمولاً شمشیرها برای کاربردهای تشریفاتی، تزئینی، جنگی (سواره / پیاده) طراحی و ساخته می شوند. براساس مدارک تاریخی به کارگیری این سلاح در جنگ های دوران باستان نیز مشاهده شده است. وجود نقش برجسته ای در اهرام مصر باستان مربوط به رامسس سوم (در حدود ۱۱۹۰ سال پیش از میلاد) اشاره به استفاده از شمشیر در آن دوران دارد. همچنین در میان گنجینه های موزه ای در کشور ژاپن، مجموعه ای از شمشیرهای قدیمی (حدود ۲ هزار سال قبل) موجود است. بعد از ظهور اسلام، در میان مسلمانان نیز به استفاده از شمشیر و روش های بکارگیری آن اهمیت فراوانی دادند. از سوی دیگر با یک بررسی اجمالی می توان درک نمود که در سایر کشورهای اروپایی شمشیرهای متنوعی ساخته و استفاده می گردید. برای نمونه جنگجویان ایتالیایی بیشتر شمشیرهای نوک تیز و بریتانیایی معمولاً شمشیرهای برنده را ترجیح می دادند. از آنجائی که به روشنی به تاریخچه پیدایش اولین شمشیرها در مدارک و مستندات موجود اشاره نگردیده، می توان حدس زد که تاریخ شمشیرها تقریباً به اندازه تاریخچه انسان قدمت دارد. بنابراین باتوجه به اسامی شمشیرهایی که در متون اساطیری و داستان های کهن سرزمین های مختلف ذکر شده است می توان تنها به برخی از مشهورترین شمشیرهای قهرمانان و اشخاص برجسته جهان مانند: شمشیر آتیل (Attila) / فرستاده شده از سوی خدایان، شمشیرهای معروف ال سید (El Cid) از قهرمانان اسپانیا و یا شمشیر افسانه ای متعلق شاه آرتور (King Arthur) پادشاه افسانه ای که در دوره ناشناخته ای از سده های میانی (۶ تا ۱۶ میلادی) بر بریتانیا فرمانروایی می کرد، معروف به اکسکالیبور (Excalibur) و ... اشاره نمود.

معرفی کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون (Wilkinson Sword)

شمشیرسازی ویلکینسون (Wilkinson Sword) در سال ۱۷۷۲م. با رعایت بالاترین استاندارد و کیفیت ها ممکن (در آن زمان) توسط هنری ناک (Henry Nock) در غرب شهر لندن تاسیس گردید. وجود یک سری از نوآوری در زمینه های کاری سبب گردید تا هنری ناک (Henry Nock) به سرعت در این حرفه مشهور گردد. این شرکت در کنار ساخت شمشیر بعدها اقدام به تولید وسایل دیگری نظیر: تفنگ، سرنیزه، ماشین باغبانی، قیچی، ماشین تحریر و حتی موتور سیکلت نیز نمود. در سال ۱۸۰۴م. بنابه سفارشی از سوی دربار کشور بریتانیا، سلاحی برای جرج سوم (George III) پادشاه بریتانیا توسط وی و در این کارگاه

ساخته شد، که این جریان به نوبه خود سبب دریافت نشان افتخار از سوی دربار و آغاز یک آشنایی طولانی مدت میان آنان و شمشیرسازی ویلکینسون (Wilkinson Sword) گردید. سفارش ساخت ده هزار سلاح جنگی مانند سرنیزه و غیره از سوی دولت بریتانیا به این کارخانه سبب گردید تا این نام به عنوان حمایت کننده ارتش این کشور و بزرگترین سازنده سلاح های مقامات عالی رتبه نظامی در زمان خود محسوب شود. تا یک دهه بعد از مرگ هنری ناک (Henry Nock) شاگرد و داماد وی، فردی به نام جیمز ویلکینسون (James Wilkinson) جانشین او می گردد. اما درحقیقت سکان هدایت این کمپانی سلطنتی به هنری ویلکینسون (Henry Wilkinson) پسر جیمز ویلکینسون (James Wilkinson) که از تحصیلات عالی و درجه عالی در علوم برخوردار بود، سپرده می شود. وی در سال های بعد با دردست گرفتن کلیه امور ساخت، خط تولید و تجارت توانست شرکت را به بالاترین نقطه اوج خود برساند. هنری ویلکینسون (Henry Wilkinson) با اخذ تصمیم های هوشمندانه توانست مسبب برقراری ارتباطات کاری بسیار نزدیک و موثر با اشخاص عالی رتبه نظامی بریتانیا گردد. او بر روی کار با سلاح های مختلف متمرکز گردید و تجربیات جدیدش را به ثبت رساند سپس برای آنها حق امتیاز دریافت نمود.

توجه بسیار بالای هنری ویلکینسون (Henry Wilkinson) به نقاط ضعف سایر ادوات تولید شده نظامی و همچنین انجام یک سری آزمایشات علمی بر روی سرنیزه ها سبب ساخت دستگاهی جهت سنجش مقاومت شمشیرها و سرنیزه ها به نام اِپروِت (Eprouvette) در سال ۱۸۴۴م. گردید. لازم به توضیح است که این آزمایش تنها توسط او و یا مدیرش جان لِاتام (John Latham) انجام می شد. این دستگاه قادر به اندازه گیری میزان توانایی فشار و ضرباتی وارد شده به تیغه ها بود، چنانچه تولیدات از این آزمون سربلند خارج می شدند، به آنها شماره و کد گارانتی اعطا می گردید. در نتیجه اختصاص این شماره و کد امکان ردیابی مالکان و سلاح های آنها به راحتی وجود داشت.

از سال ۱۸۵۸م. به علت بیماری آلزایمر هنری، کلی امور مربوط به تجارت و نظارت بر کارخانه به عهده جان لِاتام (John Latham) قرار گرفت. وی متخصص در ساخت شمشیر و شمشیربازی بود، بنابراین می توانست به خوبی برنامه های کاری را نیز پیش ببرد. مجدداً در سال های بعد، دولت بریتانیا بزرگترین سفارش ساخت (۱۵۰۰۰۰ سرنیزه) را به این کمپانی داد، این سفارش نقطه عطفی گردید برای توسعه کارخانه مذکور، بدین منظور کارگاه قبلی به مکانی بزرگتری واقع در خیابان اوکلی (Oakley) در منطقه چلسی (Chelsea)، واقع در غرب لندن انتقال یافت. در بخش زیر به صورت بسیار مختصر به تاریخچه و تغییرات ایجاد شده در این کارخانه اشاره می گردد:

- سال ۱۸۸۹م. این کمپانی رسماً به عنوان شمشیرسازی ویلکینسون (Wilkinson Sword) به ثبت رسید.
- سال ۱۸۹۰م. اولین سری تیغ های مخصوص اصلاح و در سال ۱۸۹۶ م. اولین سری تولیدات تیغ های بی خطر به نام Pall Mall طراحی و تولید گردید.
- سال ۱۹۲۰م. آغاز به کار خط تولید قیچی باغبانی
- ۱۹۵۶م. شروع تولید تیغ اصلاح استیل ضدزنگ و در پی آن در سال ۱۹۶۱ م. ارائه تیغ استیل ضدزنگ با پوششی از تفلون

- ۱۹۷۸م. کسب اعتبار بین المللی و ایجاد شعبه هایی از این شرکت در لندن، کراملینگتون (Cramlington) و نورث آمبرلند (North umberland) شمال شرق انگلستان، بریجند (Bridgend) در ولز (Wales)
- ۱۹۷۸م. شروع واگذاری کارخانه ویلکینسون به شرکای جدید انگلیسی
- در سال ۲۰۰م. این کمپانی در انگلستان بسته شد و تولیداتی مشترک را با کشور آلمان و در آنجا آغاز نمود.
- ۲۰۰۳م. واگذاری به شرکت آمریکایی انرجایزر (nergizer Holdings)
- ۲۰۱۵م. پس از تقسیم شرکت انرجایزر با تغییر نام، در نهایت واگذاری به شرکت آمریکایی محصولات مصرفی (Edgewell Personal Care)
- امروزه همچنان مارک ویلکینسون زیر نظر شرکت آمریکایی فوق الذکر فعالیت می نماید.
- در انتها باید افزود که در طی ۲۰۰ سال سابقه کاری این کارخانه همه تولیدات آن صرفا با سفارش ارتش ساخته نمی شدند، بلکه به دلیل طراحی و ساختار منحصر بفرد این شمشیرها در خیلی از موارد برای مراسم تجاری، حوادث ویژه به عنوان یادبود و هدیه نیز سفارش داده می شد.

مراحل ساخت شمشیر های ویلکینسون (Wilkinson Sword) در قرن بیستم

- این کارخانه ماده اصلی ساخت تیغه های تولیدی خود را معمولا با ذوب شمش های منطقه شفیلد (Sheffield) که از خاصیت درجه کربن بالایی برخوردار بودند، توسط ضربات چکش و نیروی دست اساتید سازنده، تهیه می نمود. سپس برای تصحیح مقطع عرضی تیغه ها، آنها را با صرف چندین ساعت زمان به آرامی از روی غلتک های داغ کربوراندوم (Carborundum) یا کاربید سیلیکن (Silicon carbide) عبور می داد. با انجام فرآیند گرما دادن به این تولیدات (توسط روغن یا آب) سبب افزایش خاصیت شکل پذیری و ضریب مقاومت آنها می شد.
- مرحله بعدی انجام کار، آزمایش تیغه شمشیرها بود. این آزمایش با استفاده از دستگاه اختراعی هنری ویلکینسون (Henry Wilkinson) انجام می شد. چنانچه تیغه ها پس از خَم تا ۳۰ درجه عمودی به هر طرف به حالت اولیه و صاف برنمی گشتند از خط تولید خارج می گردیدند. نکته قابل توجه این است که این شمشیرها باید استاندارد میزان سختی و سرعت در "نقطه ضربه شمشیر" را کسب می نمودند (نقطه ضربه شمشیر جایی است که بیشترین نیرو را بتواند وارد نماید).
- چنانچه تولیدات این مرحله آزمایش را پشت سر می گذاشتند، قادر بودند به مرحله بعدی یعنی جلا دادن تیغه ها وارد شوند. تیغه حرارت دیده و کوبیده شده، بر روی یک سطح براق و آینه مانند، صاف و جلا داده می شد. قابل اذعان است که سایر اجزاء تشکیل دهنده (مانند دسته) شمشیرها نیز با همان دقت و توجه زیاد ساخته می شد تا از هرگونه آسیب یا نقص در حین ریخته گری و قبل از انجام عملیات روکش اصلی، دور بمانند.

- آخرین مرحله کاری، شامل افزودن نوشته ها و آرم ها بر روی تولیدات می گردید. این مرحله معمولاً با قلم زدن، استفاده از تیزآب (حک با اسید/Acid etching) و روش به کارگیری موم سنتی (مانند موم حیوانی گیاهی و معدنی) انجام می شد. علائم رسمی موجود بر روی شمشیرها در واقع اشاره به جایگاه آنها و اصالت شمشیرهای ویلکینسون (Wilkinson Sword) دارد. علامت و نشان اختصاصی هر استادکار شاغل در این کارخانه، حکم امضاء ایشان را داشت، که بر روی غلاف شمشیر، درست در محل اتصال تیغه به دسته استامپ می گردید. (در این رابطه کتاب هایی شامل الگوها و نمادهای به کاررفته بر روی شمشیرهای ویلکینسون وجود دارد.)

پس از پایان مراحل ساخت تیغه ها، نوبت به اتصال دسته ها و قبضه ها به آنها می رسید. برای این منظور دسته شمشیر باتوجه به ظرفیت قرارگیری آن با تیغه جفت می شد. اغلب این دسته ها بنابه سفارش مشتری یا باتوجه به سلیقه استادکار با استفاده از فلزات گرانبها، سنگ های قیمتی - نیمه قیمتی، لعاب و ... آراسته می گردید. در نهایت پس از اتمام این مرحله، عملیات رنگ و جلا بر روی غلاف این شمشیرها انجام می شد. سپس عملیات پوشش این غلاف ها با بکارگیری لایه های فلزی نظیر برنج یا غیره صورت می پذیرفت. در پایان تمامی این مراحل، حلقه های نگهدارنده بر روی غلاف نصب می شد. لازم به ذکر است که ساخت دسته این شمشیرها به نوبه خود یک کار هنری با ویژگی های منحصر بفرد محسوب می شوند. برای این منظور استادکاران این بخش تمامی مراحل ساخت غلاف را توسط دست و با استفاده از مواد و مصالحی همچون: پوست کوسه، پوست ماهی، چرم، چوب های ارزشمند (مانند آبنوس)، مفتول های مختلف فلزی (طلا/ نقره/ مس)، خرده ریزه های سنگ های قیمتی (مانند الماس) و ... انجام می دادند.

می توان دلیل دستیابی به شهرت جهانی این مارک را، ایجاد تلفیق میان تکنیک های تولید دستی (سنتی) با آخرین متدهای تکنولوژی و رسیدن به دستاوردی های بسیار مطلوب تری در اجرا و کیفیت نسبت به سایر رقبا، دانست. یکی از مهم ترین رموز موفقیت این کارخانه با بیش از ۱۵۰ سال سابقه کاری و وجود بیش از ۱۵ کارگاه شمشیرسازی بهره وری از صنعتگران ماهر با تخصص های ویژه است. برخورداری از چنین نیروی کاری ماهری امکان پذیر نمی گردید، مگر با استفاده از تجارب نسل های گذشته (هنر ۲۰۰ سال قبل از زمان خود) و ایجاد تیمی های خانوادگی متشکل از پدران و پسران (تشکیل گروه های کاری نسل در نسل) در کارگاه های ساخت و تولید.

برخی از مهمترین سفارشات کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون (Wilkinson Sword)

- ساخت شمشیرهای تشریفاتی برای بخش سواره نظام ارتش انگلیس
- سفارشی از سوی دربار کشور بریتانیا، سلاحی برای جرج سوم / Gorge III، (۱۸۲۰-۱۷۶۰م).
- ساخت شمشیر استالینگراد به مناسبت اتحاد انگلیس و روسیه (۱۹۴۳م). به سفارش چرچیل برای اهدا به جوزف استالین
- همکاری در ساخت شمشیر الیزابت II (طلا کاری و مرصع) از سال ۱۹۷۷ تا ۲۰۰۲م.
- ساخت شمشیر برای جورج ششم پادشاه انگلستان (۱۹۴۰-۱۹۳۶م).
- ساخت شمشیر برای پرنس ولز و پادشاه ناپل (Prussia)

نمادهای موجود بر روی شمشیرهای ساخت کارخانه ویلکینسون موجود در کاخ موزه ملت جهت اعتبار بخشیدن به تولیدات کارخانه ویلکینسون بر روی آنها از نمادها و نشانه های خاص این شرکت (تغییر نمادها در زمان های مختلف) استفاده می شد.

۱- علائم موجود بر روی شمشیر جورج ششم:

- نشان پادشاهی بریتانیا (Royal coat of arms of the United Kingdom) بر روی تیغه شمشیر، این آرم متعلق به دوران سلطنتی پادشاهی بریتانیا تا ملکه الیزابت دوم می باشد.
- جمله حک شده بر روی تیغه که نشان دستور سفارش ساخت شمشیر توسط آخرین پادشاهی بریتانیا جورج ششم (BY APPOINTMENT TO HIS LATE MAJESTY KING GEORGE VII) از سال ۱۹۳۶ تا ۱۹۵۲م. دارد.
- نشان رسمی کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون بر روی تیغه، مربوط به زمانی که در لندن فعالیت می نمود.

- نشان ارتش کشور اردن بر روی دسته و تیغه
- حروف و علائم اختصاری کارخانه سازنده بر روی دسته شمشیر
- حک شعار اسلامی الله اکبر به همراه نقوش گیاهی و هندسی بر روی تیغه
- نشان نظامی کشور اردن بر روی غلاف شمشیر

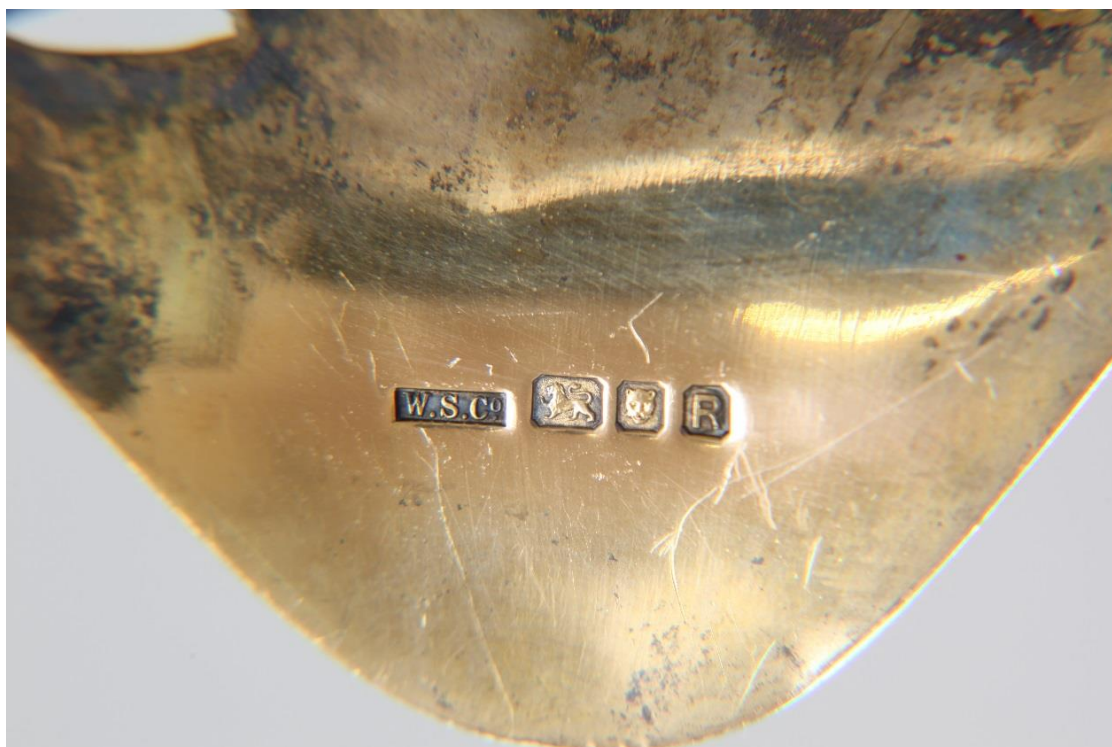
شمشیر و غلاف آن، ساخت کارخانه ویلکینسون به سفارش جورج ششم (آخرین پادشاهی بریتانیا)، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نشان های رسمی بریتانیا و کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون به همراه متن حاوی سفارش ساخت توسط جورج ششم (آخرین پادشاهی بریتانیا)، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نشان های مربوط به کشور و ارتش اردن بر روی دسته شمشیر ساخت کارخانه ویلکینسون، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

علائم و حروف اختصاری موجود بر روی دسته شمشیر ساخت کارخانه ویلکینسون، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نشان کشور اردن بر روی غلاف به همراه شعار اسلامی "الله اکبر" بر روی تیغه شمشیر ساخت کارخانه ویلکینسون، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نقوش گیاهی و هندسی موجود بر روی شمشیر ساخت کارخانه ویلکینسون، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی
زاده (۱۳۹۵)

۲- علائم موجود بر روی شمشیر ملکه الیزابت دوم:

- نشان پادشاهی بریتانیا (Royal coat of arms of the United Kingdom) بر روی تیغه،
این آرم متعلق به دوران سلطنتی پادشاهی بریتانیا تا ملکه الیزابت دوم می باشد.
- جمله موجود بر روی تیغه که نشان از سفارش ساخت این شمشیر تشریفاتی به دستور الیزابت دوم
(BY APPOINTMENT TO HER MAJESTY QUEEN ELIZABETH II SWORD CUTLERS)
دارد.

- نشان رسمی کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون مربوط به زمانی که این کارخانه در کشور
انگلستان فعالیت می نمود، به همراه حرف اختصاری دبلیو (W) بر روی آن مخفف اسم کارخانه سازنده.

شمشیر ساخت کارخانه ویلکینسون به سفارش ملکه الیزابت دوم (بریتانیا)، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نشان های رسمی بریتانیا و کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون به همراه متن حاوی سفارش ساخت توسط ملکه الیزابت دوم (بریتانیا)، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

نشان کارخانه شمشیرسازی ویلکینسون بر روی تیغه شمشیر، مخازن کاخ موزه ملت، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۹۵)

منابع و ماخذ:

۱- منابع میدانی:

- مجموعه شمشیرهای موجود در مخازن کاخ موزه ملت، ساخت کارخانه شمشیرهای ویلکینسون (Wilkinson Sword)، ۱۳۹۷

۲- منابع کتابی:

- Longman handy learner's dictionary ۵th Edition ۲۰۱۱

- Oxford Dictionary of Art ۳rd Edition ۲۰۱۱

۳- منابع اینترنتی:

- <http://antiqueswordsforsale.com>
- <http://pooleysword.com>
- <https://fa.wikitionary.org>
- <https://wikipedia.org>
- <https://wilkinsonsword-tools.co.uk>
- www.antique-swors.eu
- www.bygoneblades.com
- www.crownsword.com
- www.fairbairnskyesfightingknives.com
- www.fundinguniverse.com
- www.google.com
- www.gotavapen.se
- www.invaluable.com
- www.iranfencing.ir
- www.jbmilitaryantiques.com
- www.royalark.net
- www.wikiwand.com
- www.wilkinsonfscollection.com
- www.worldflags.es